

Ze zwommen op hun buikjes,
ze zwommen op hun rug,
ze doken kopje-onder en
ze kwamen nooit terug.¹

De geruchten over een katastrofaal mislukte invasie waren niet de enige die zich als een lopend vuur verspreidden. In augustus werd rondverteld dat zich in Duitsland een enorme ramp voorgedaan had: 'fabriek van gifgas ontploft? Hess gedood?'² 'Sommigen willen weten van een vliegtuig vol hoge pietten waaronder Hitler en Hess dat bij ongeluk door het eigen Duitse afweergeschut neergeschoten zou zijn.'³ Er werd beweerd dat al tientallen Duitse soldaten in Amsterdam vermist werden 'en zo nu en dan halen ze er eens één uit de gracht op met een paar messteken.'⁴ Andere geruchten hielden zich met de koninklijke familie bezig. Begin oktober werd in het gehele land rondverteld dat er een prins geboren was: Willem Boudewijn. 'Bei zahlreichen Kindern und Erwachsenen konnten', aldus de Sicherheitsdienst, 'Oranjeblumen und -Schleifen beobachtet werden.'⁵ In tal van gezinnen werd feest gevierd. Drie Leidse hoogleraren hieven er met hun familie ten huize van één hunner waar een Duitser ingekwartierd was, de glazen champagne bij ter ere van de jonggeborene; 'boven wisten wij in het huis de Duitser te zitten: eenzaam, alleen, geminacht, verwenst, koud! Het was niet christelijk; maar het deed toch goed.'⁶ In diezelfde dagen werden postzegels gehamsterd die het portret van de koningin toonden: 'De postambtenaar had aan Dientje die er honderd kocht, gezegd dat hij de hele dag niets anders deed dan zeven-en-een-halve-cents-postzegels verkopen. Een juffrouw die vóór haar stond, kocht er voor zich en haar familie duizend!'⁷

Ook anti-Duitse woordspelingen werden graag doorgegeven:

'De Hagenaar zucht dat er een mijn ontploft is; maar dat het beter zou zijn als het Plein ontmofft is.'⁸

'Wat is het verschil tussen dag en nacht?' 's Nachts hoor je vliegtuigen en overdag zie je tuig vliegen.'⁹

Inderdaad hoorde men de Engelse vliegtuigen meest des nachts. In septem-

¹ *Geuzenliedboek 1940-1945*, p. 249. ² H. Mees: *Mijn oorlogsdagboek*, p. 63 (25 aug. 1940). ³ R. P. Cleveringa: 'Dagboek', p. 149 (23 aug. 1940). ⁴ Brief, 19 sept. 1940, van H. S. Jr. aan W. Heubel (Doc I-1539, a-2). ⁵ 'Meldungen aus den Niederlanden', 16 (8 okt. 1940), p. 1. ⁶ R. P. Cleveringa: 'Dagboek', p. 222 (3 okt. 1940). ⁷ A.v., p. 219 (1 okt. 1940). ⁸ A.v., p. 227 (3 okt. 1940). ⁹ A.v., p. 252 (13 okt. 1940).